

faa, vilde jeg sige, at Dødsjæren laa i selve Lovforslaget; saaledes har jeg opfattet det, og derfor kunde jeg nok slutte mig til de gode Ønsker, der bleve udtalte ved Iste Behandling, men havde ikke selv noget stort Haab om et Resultat. Denne Dødsjære laa i, at den Indstillingsret, som efter Lov af 8de Marts 1856 er givet Kommunerne, var ændret; det var et Punkt, som efter min Mening ikke burde være fremkommet i Loven, og dette Spørgsmaal er det, som Lovens er strandet paa, og hvorom de bitreste Stridigheder have staaet. Endvidere skal jeg nævne, at der fra en vis Side, saa vidt jeg kan skønne, er set meget for meget paa Kundstabsmeddelelsen og for lidt paa Opdragelsen; der er set for lidt paa, at der er noget større end det at give nogle Smaaørn i en Alder fra 7—14 Aar en Smule Kundstaber — det kan jo dog ikke blive mange, og de skulle jo heller ikke give Børnene deres Levebrød — og der er set for lidt paa den anden Side af Skolens Gerning, nemlig Opdragelsen. Det har været min Stilling og mit Standpunkt under mit Arbejde med denne Sag, dette til enhver Tid at se paa Skolens Løb og Bedste, se paa, hvordan Skolen kunde komme til at virke bedre i den Retning. Men saa kan man hverken se ovenover eller forbi de smaa Hjem, som skulle levere Børnene til Skolen, og det har gjort sig gældende baade med Hensyn til Kaldelses-spørgsmaalet og med Hensyn til andre Ting. Man har talt om de stakkels Lærere og om nogle flere Kundstaber, men man har set for lidt paa, at det, det gjaldt om, var at faa Forældrene, de smaa Hjem, som levere Børnene, til at stille sig i et noget venligere Forhold til Skolen, saa de hjalp til at høde paa de Mangler, som ellers kunne være ved Skolen.

Der næst skal jeg sige et Par Ord om Skaden. Nu have vi jo at betragte Sagen som afgjort, og det kan saa ikke nytte, at staa og tale hverken om, hvor den største Skyld er, eller om andet. Der er set en Skade med Hensyn til Lærerne. Det maa det høje Ting tro, at det har nogen Betydning for de Folk, der skulle gøre Gerningen som Lærere i Skolen, at de kunne staa der med et nogenlunde frit og ubekymret Sind med Hensyn til det daglige Brød. Der er set en Skade, thi Lærerne kunne mangen Gang ikke gaa med saa friskt Mod og uden Betyrning til deres Gerning, som ønskeligt var. Men jeg er bange for noget andet, der er værre. For et Par Aar siden vedtog vi en Seminarielov, der gjorde det en hel Del bekvæmligere at blive Lærer og stillede større Krav til Læreruddannelsen. Jeg var

enig i det rigtige i, at der stillede større Krav til Uddannelsen, saa at vi kunde faa saa veluddannede Lærere som muligt, men jeg havde en Betænkelighed, som jeg udtalte, og det var denne: Gøre vi det bekvæmligere at blive Lærer, og man ikke samtidig stiller Lærerne nogenlunde ordentligt, nogenlunde frit, nogenlunde vellønnet, vil Følgen blive, at vi faa en Lærerstand af en anden Bestaffenhed, end vi hidtil have haft og burde have. Jeg tror, jeg tør sige, at den Lærerstand, vi for Tiden have paa Landet, er udgaaet fra Landhøststanden, fra, om jeg saa maa sige, nogle af Gaardmandsstandens bedste Børn; men de ville ikke søge til Stillingerne, naar de ikke blive stillede saadan, at de kunne være uden Betyrning for det daglige Brød, og Følgen vil da blive den, at det gaar efter det gamle Ord, at den, der ikke dner til andet, kan bli Skolelærer; kan man ikke komme frem ad anden Vej, maa man prøve paa at slippe igennem der, og hvis man slipper igennem, tager man Raarene, som de kunne blive. Jeg er bange for, at det, at vi ingen Skolelov have faaet, kan have den Følge, at vi efterhaanden faa ringere Kræfter inden for Skolelærerstanden end hidtil, og det værste er, saa vidt jeg kan skønne, at selv om man vilde følge det ærede Medlem fra 8de Kredts (Breinholt-Bandborg), at hjælpe lidt paa de smaa Lønninger, paa de daarligt stillede Lærere, bliver Ustikkerheden ved at være til Stede. Det vil hindre Tilgangen til Lærerstanden, og det vil tillige skabe mere ujevne Lærere, naar de først ere blevne det og komme i Skolens Tjeneste. Det vil ubetinget blive Følgen, det vil medføre, at man vil komme til at skabe myge Skolelærere. Men den, der skal lære og opdrage Børnene til Selvstændighed og til saa vidt muligt at faa en kraftig Vilje til, hvad der er ædelt og godt, maa ogsaa have Selvstændighed selv; det er ikke heldigt, naar en Lærer skal høje sig for saa mange Herrer og paa alle Punkter, og Lærerne have mange Herrer: Baade Staten, Kirken og Forældrene. Det giver myge Lærere, men det giver ikke dygtige Lærere, det sløver dem efterhaanden. Dette om Skaden! Hvad Ønskerne angaar, er der udtalt her i dette høje Ting fra flere Sider, at det hastede ikke saa stærkt, vi kunde tage Sagen op til næste Efteraar ved Samlingens Begyndelse og se at naa til en Lov. Jeg har ikke stor Tro dertil. Vi have erfaret dette nu, at der er langt fra Ønsket til Opfyldelsen, der er langt fra Viljen og saa til Virkeligheden, til Gerningen. Jeg er ikke saa sikker paa, at det ikke kan have lange Udfigter, men selvfølgelig vilde det jo være